

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Година XVII.

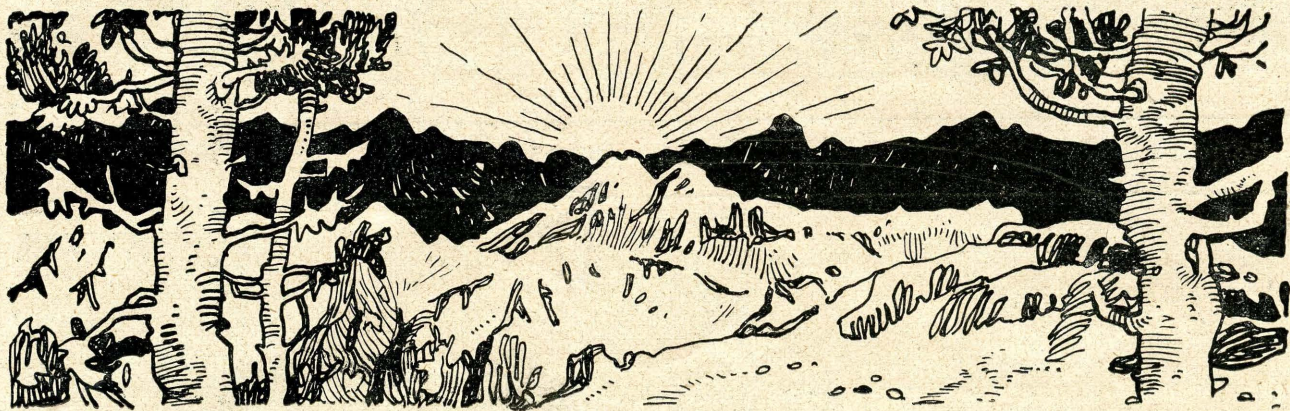
Май — 1925.

Книга 5.

КИРИЛОВА ПОЛЯНА

Акв. Василь Захариев

Василь Захариев

ЧОВЪКЪ И ПРИРОДА

Настъпиха пакъ топли дни за бродене изъ планини и долини; слънцето, чистия въздухъ ще възнаградятъ богато хората за тѣхнитѣ ежедневни грижи. Тукъ въ природата, при величието и хубостта на вселенната ще могатъ да си починатъ душа и сърце. Може ли да съществува нѣщо по величествено отъ това да съзерцаваме въ ранно утро събуждането на живота, да го чувствуваме какъ той трепва въ планини и полета? Каква дивна гледка представлява грандиозната сграда на свѣта въ своята неизмеримостъ, освѣтена отъ лъчистата корона на вѣчното свѣтило?

Природата действува на всички хора, като говори на всички органи; тя изпълва тѣхната фантазия съ голѣми, величави картини, калява и укрепва волята. Нейното мълчание възпитава, а пъкъ съ своитѣ стихии тя събужда въ насъ живи и ярки мисли. Нейната хубостъ която се разпрѣсква съ любовъ по всички пжтища, гони бръчкитѣ на лицето, нейното величие ни въздига сами надъ себе си. Тукъ въ широкото пространство, при неизмѣнитѣ закони на вѣчната промѣна, човѣкъ се учи да разпознава хубавото и доброто, научава се да цени цѣлостното. Картинитѣ полета на цвѣтната пролѣтъ, трептящитѣ звезди въ морнитѣ лѣтни нощи, откъснати и разхвърлени есенни лѣстия, бѣлитѣ снѣжинки на мразовитата зима — всичко това възпитава, облагородява, възбужда идеала, който иначе може би ще замре въ суетнитѣ грижи на деня.

Но колко хора ще откъснатъ очитѣ си отъ земята, за да погледнатъ къмъ звездитѣ, къмъ далечното облаче, което цѣлува вечерно време върхътъ на планината и отлита, колко хора ще позакъснеятъ една вечеръ въ полето или планината да послушатъ вѣчната музика на вселенната, да се загубятъ и слеятъ въ тишинага на нощта? Разбира се, хора, които сж обхванати като съ клеци отъ мисълта да трупатъ вѣчно богатства, не могатъ да се увлекатъ отъ величието на природата, у тѣхъ всѣка свободна, идеална мисль е задушена, тѣ могатъ да минатъ като слепци презъ природата, която е толкозъ много свързана съ сждбата на всѣки човѣкъ.

За щастие понятието идеализмъ не е изчезнало отъ всички хора. Ние ги виждаме всѣка година да се увеличаватъ, ние ги срещаме вече по всички пжтища и върхове, и зиме и лете. Тукъ въ природата, далечъ отъ градския шумъ, при пенливия водопадъ, при страшната буря, която превива върховетъ на дърветата и рони камънчетата отъ скалитѣ, при блѣсъка на мжлнията ние сами слушаме онази музика, онази поезия, която никой поетъ не ни е далъ, гледаме картини, които никой художникъ не е могълъ да предаде на платното си.

Ние пазимъ още дълго тѣзи съкровища, които сме донесли съ себе си отъ полетата и планинитѣ като неоценимо имане, като скъпъ подарѣкъ. Ние не можемъ да подѣлимъ това съкровище съ никого, защото никой, който не е ходилъ, не ще ни чуе, ни разбере. Който не е намерилъ самъ пжтя къмъ висотата, той ще бжде слѣпецъ и нѣмъ срещу всѣки блѣсъкъ и звънъ на нашето злато. А и между многото, малцина сж пъкъ които ще намератъ думи да предадатъ поне малко отъ това, което сж видѣли и преживѣли. Модерната поезия не се занимава съ планинитѣ, защото нейния свѣтъ лежи долу въ низинитѣ въ безмисленитѣ грижи на голѣмия градъ. Рихардъ Щраусъ се опита въ „Алпийската симфония“ да предаде музиката на планинитѣ но не можа да предаде първичната сила на природата, а се разкъса въ дреболии. Бетховенъ не отиде никога въ планинитѣ; той бѣше създаденъ да подигне скритото съкровище. Гйоте въ свойтѣ Швейцарски пжтувания едва прекрачи прага на планинския храмъ, той бѣше пратенъ отъ Бога да открие единъ новъ свѣтъ. А една планинска пѣсень звучи като ромола на горското поточе, което се провира между цѣфнали цвѣтя.

Истинско удоволствие и радостъ въ природата обаче можемъ да изпитаме само тогава, когато наблюдаваме проявитѣ въ нея, когато сами търсимъ да ги разберемъ, когато си дадемъ ясна представа за тѣхната връзка и отношения. Всичко получава една смисль когато туриста може да си отговори на много въпроси, когато той влиза въ природата като зна-

ющъ. Защото природата е разтворена книга, която трѣбва да се стремимъ да прочетемъ и да се замислимъ надъ тъмнитѣ и неразбрани мѣста. Докато ние гледаме цѣлата околностъ, като чужденци, докато не стѣпимъ съ нея въ близки отношения, до тогава ние нѣма да почувствуваме никога вѣчното въ природата. Който не познава живота и себе си, той води често животински животъ. Всѣки приятелъ на природата трѣбва да е биологъ. Биологиата, учение за живота, това е ключалката за храма на природата.

Повечето хора днесъ сж загрижени да наредятъ живота си по-удобно; тѣ избѣгватъ всичко, което може да наруши тѣхното спокойствие. Пълнятъ локали и кафенета, прахосватъ сила и енергия, части отъ своя скъпъ жизненъ капиталъ. Така живеятъ повечето отъ градскитѣ хора. Днесъ най-вече живота иска отъ насъ тѣлесни и душевни сили. Мнозинството отъ хората се задущаватъ въ безмислени сделки, живеятъ безъ по-голямъ интересъ; на тѣхъ липсва куражъ и сила да се откажатъ отъ едностранчивия начинъ на живѣене. Стремехъ къмъ нѣщо по-високо отколкото сж реалнитѣ нужди на живота, познаватъ само малцина.

За да можемъ обаче да се запазимъ способни и готови за жизнена борба трѣбва да търсимъ съзнателно скитанията, неудобствата, защото чрезъ развитието на културата нашия начинъ на живение твърде много се е изтънчилъ и чрезъ прогреса въ тѣхниката дейността на нашето тѣло е станала твърде едностранчива и ограничена. Естествено при тѣзи условия ние се предаваме на леностъ и бездействие. Последствията отъ това сж, че и нашитѣ жизнени способности отслабватъ. На това може да се помогне, като се движимъ изъ природата. Само тя е най-добрия целебенъ източникъ на здраве и сила. Тукъ ние гребемъ съ шепя физическа сила, която сме изгубили въ борбата за самосъществуване.

Борбата съ природнитѣ сили, съ неизброимитѣ препятствия, които срещаме на всѣка крачка, ни правятъ по-гъвкави, по-способни, по-жизнерадостни. Въ тази борба взима участие не само нашето тѣло, както въ обикновения спортъ, но тукъ човѣкъ трѣбва да употреби и много други по-големи качества. Тукъ той не се бори само срещу природата, но и срещу собственитѣ си слабости. Този начинъ за борба е значително по-труденъ, защото тукъ при известни обстоятелства рискуваме и самия животъ.

Въ едно такова тежко и критическо време, дето вследствие войнитѣ народитѣ се заплашватъ да се унищожатъ, трѣбва да се стремимъ къмъ нѣкакъвъ силенъ, мораленъ устои. Ние трѣбва да се откажемъ отъ едностранчивостта на спорта, отъ дребнитѣ и суетни стремежи, да превъзмогнемъ и победимъ нашитѣ слабости и грѣшки, защото да превъзмогнемъ себе си е най-чистия изворъ за черпене душевни сили.

Да полетимъ въ планинитѣ, тамъ въ природата дето се отваря новъ свѣтъ предъ нашитѣ очи! Нови познания ще се събудятъ въ насъ? Всичко, което ни е било по-рано скжпо, отъ единъ пжтъ ще изгуби за насъ всѣкаква цена. Нови, по-големи по-бла-

Гравюра на дърво

Рупитѣ и Еленинъ връхъ

Василь Захариевъ

городни ценности лежатъ предъ насъ, да се стремимъ къмъ тѣхъ да ги спечелимъ, защото тѣ сж истински и съ вѣчна трайностъ! Обикнемъ ли еднажъ природата то ние нѣма вече да сме обвързани съ материалното, съ това което отлита, защото природата ни е насадила въ сърцата други, големи и велики богатства.

Така ще се стреми духа на човѣка неуморно нагоре, къмъ свѣтлина, къмъ истина. Това се казва култура. Духътъ иска да се освободи отъ оковитѣ на материята. Трѣбва да се минатъ много пжтища, докато проникнемъ въ познание на истината.

Нашиятъ животъ е едно пипане въ тъмнината, за да търсимъ свѣтлина. Но тамъ нѣкъде проблѣсва вече свѣтжлъ лжчъ, пжтъ се очертава, той ясно личи предъ насъ. Да не се обръщаме въ лѣво или въ дѣсно, да не държимъ за другитѣ, да вървимъ нашия собственъ пжтъ. Труденъ и мжченъ е отначало този пжтъ, но той води къмъ свѣтлина, къмъ истина, къмъ вишитѣ човѣшки стремежи къмъ чисто, благородно човѣчество.

В.

ГРАДЪ ЕЛЕНА^{*)}

Между старопланинските градове на Дунавска България градъ Елена заема особно мѣсто въ много отношения. Той поддържа най-тѣсна връзка съ Търново, но оживени сж съобщенията и съ отвѣдстаропланинските градове Стара Загора, Сливенъ и Котелъ. По-рано пѣхтътъ отъ Търново за Елена вървѣлъ покрай селата Присово, Фида бей (Марийно) и презъ Горния боазъ. Сега пощата и главното съобщение върви презъ голѣмитѣ села Драгижево, Мердана, Минда и Долния боазъ,

Отъ Елена водятъ презъ Стара-планина много пѣтища и пѣтеки, но най-важни сж Хаинбоазкия и

улица. Елена има само една главна улица, характеренъ белегъ на всички старопланински градове. На югъ отъ еленската старопланинска предпланина сж прѣснати само колибарски селища, а на северъ само голѣми села.

За възникването и наименоването на градъ Елена има много предания и тълкувания, но тѣ въ повечето случаи нѣматъ нищо общо съ действителността. Хубавата приказка за капиновската младоженка Елена и твърдишкия младоженецъ Самуилъ, които загинали трагично близо до днешния градъ Елена въ мѣстността Самуилецъ ни дава само идея

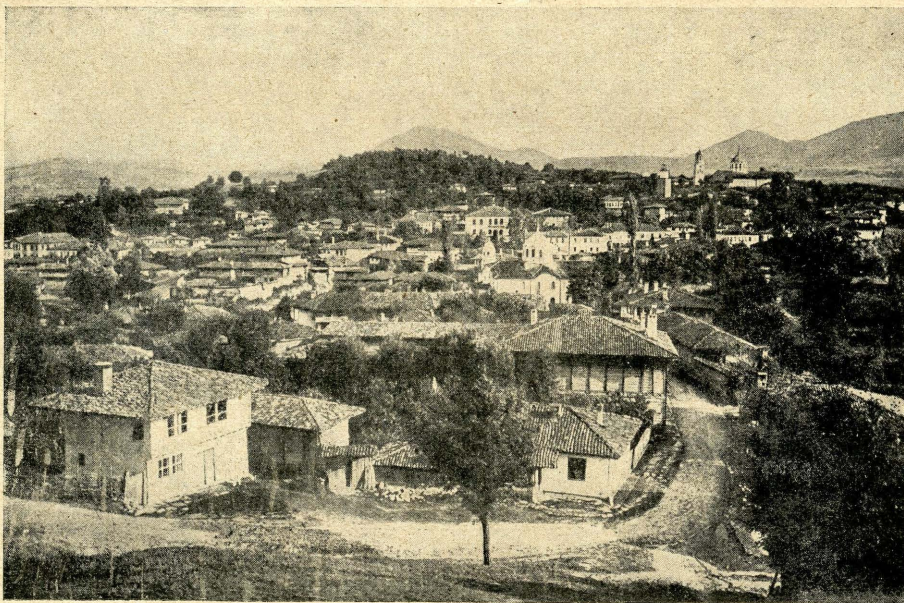
за тѣсната връзка между населението отъ дветѣ страни на Стара-планина, но не ни пояснява произхода на името на града. Колкото се отнася до възникването на града, то и за Елена важи сжщия цикълъ на поселищно развитие, който е общъ и за другитѣ старопланински градове. Мѣстоположението на градъ Елена въ стопанско и съобщително отношение е много благоприятно и затова тука могло лесно да се развие отъ колибарско селище село и отъ него градецъ.

Днешния градъ Елена станалъ доста отдавна село, защото въ една приписка на първата страница на единъ ржкописенъ служебникъ се говори за село Елена подъ Стара-планина въ първата

половина на 17 вѣкъ (1639 г.). До 1860 година селото и околността му се управлявали отъ субаша, както и другитѣ села, но отъ тая дата насамъ въ Елена се назначава мидюръ и съ това селото се припознава за градецъ. Но околното население и до днесъ казва: отиваме на село, вмѣсто въ града. Така се говори и за другитѣ старопланински градове, дори и за Габрово.

Градъ Елена не е ималъ никога много население и следъ Трѣвна е най-малкъ старопланински градецъ. Сега той брои около 2660 души. Намалението или слабото увеличение на населението изобщо въ планинскитѣ градове у насъ има почти едни и сжщи причини. Въ турско време тия градове бѣха създали домашна индустрия, чийто произведения намираха добъръ пазаръ въ широката турска империя

^{*)} Тая статия представя извлечение отъ статията, приготвена за Сборника, който се печати въ паметъ на Илариона Макариополски родомъ отъ градъ Елена.

Елена

фот. Г. Трайчевъ

Твърдишкия за Твърдишката котловина, Демиркапийския за Сливенъ и Котленския за Котелъ. Пѣхтътъ презъ Горния боазъ станалъ коларски въ времето на Садкъ паша, а презъ Твърдишка Стара-планина сж доизкарали шосето руситѣ (1877-78 г.).

Градъ Елена е разположенъ въ красива надлъжна долина въ предпланинитѣ на Стара-планина. Редица добре залесени ридове се издигатъ на югъ отъ града, а задъ тѣхъ се подаватъ плешивитѣ върхове на самата Стара-планина, която тука макаръ и да е доста снишена, сѣ още има височини надъ 1200 метра, а най-високия връхъ Чумерна се издига дори до 1535 м. Красивата планинска областъ на югъ отъ градъ Елена добре оприличава Каницъ съ Срѣдния Щаермаркъ въ източнитѣ Алпи.

Градътъ се протѣга надлъжъ покрай дѣсния брѣгъ на Еленска рѣка; по срѣдата, дето е пазаръ, той е най-разширенъ, а колкото отива по на западъ и по на изтокъ, толкозъ повече се стѣснява и представя два реда къщи отъ дветѣ страни на главната

и доставяха благосъстояние на жителитѣ имъ. Отъ Кримската война насамъ, когато западноевропейското влияние захвана да се усеща по-чувствително много отъ нашитѣ занаятчийски произведения изгуби-ха цена, а освобождението на България докара главния превратъ въ нашата домашна индустрия, която бѣ развита най-много въ планинскитѣ градчета. Въ новата българска държава въ свръзка съ новитѣ пѣтици, съ новото политико-административно и военно разпредѣление, съ многобройнитѣ държавни учреждения, се създадоха нови важни градски центрове, които привличаха тъкмо енергичнитѣ, побуднитѣ и по-просвѣтени жители на планинскитѣ градове. Градъ Елена спада къмъ ония планински градчета, които дадоха много държавни служители на цѣла България и добри търговци въ по-голѣмитѣ градове.

Градъ Елена лежи близо до покрайнината Тузлукъ, населена главно отъ турци, но той е чисто българско градче. И ако въ Елена не е имало никога турци, нито е ражданъ тамъ турчинъ, както твърдятъ еленчани, то може да се обясни само съ обстоятелството, че този градъ се ползувалъ съ известни автономни права, нещо обикновено за много планински градове.

Въ етнографско отношение Елена спада къмъ Търновско съ чувствителенъ преходъ на изтокъ къмъ Котленско. Както другаде, така и въ Еленско личи ясно, че Стара-планина не образува ясна етнографска граница между българитѣ отъ дветѣ ѝ страни както въ говора, така и въ носията.

Градъ Елена ималъ своето златно време, своя стопански разцвѣтъ въ миналитѣ два вѣка та дори до освобождението. Домашната индустрия била силно развита. Еленскитѣ шаеци били търсени въ цѣлата турска империя. Еленчани доставяли вълна отъ равна Добруджа, кждето тѣ носили вино и ракия. Особено силно подигнало поминъка на еленчани копринарството, което достигнало своя най-голѣмъ разцвѣтъ въ срѣдата на миналия вѣкъ. Търговията съ коприна и бубено семе въ чужбина била толкозъ голѣма, че всѣка година идвали италиянци и французи да купуватъ тая стока.

Преди освобождението отъ Тузлука идвали много турци на пазаръ въ Елена. Туркинитѣ не бѣха свикнали да шиятъ за себе си и за мжжетѣ дрехи, а купуваха всичко готово отъ пазаря. Това обстоятелство бѣше много спомогнало да се развие въ Елена терзийството, което отпосле съвсемъ западна, шомъ се изселиха турцитѣ, а селенитѣ българи промѣниха своята носия.

Въ днешно време градъ Елена е съвсемъ западналъ въ стопанско отношение. И направата на проектираната желѣзна линия нѣма много да допринесе за подигане на града, защото производството

въ него и въ околията не е твърде голѣмо. Габрово, Троянъ, дори Тръвна, Тетевене и Етрополе стоятъ въ това отношение по-добре. Сегашниятъ главенъ поминѣкъ на населението въ града и околията е отиването на печалби въ чужбина и занимаването съ градинарство. Пазаря въ сѣбота, на който се продаватъ главно зърнени храни и зеленчуци, е слабъ. Забелѣзва се изобщо голѣмо мъртвило въ града.

Еленчани, прѣснати изъ цѣла България, не сж още свикнали да отиватъ лѣте на почивка въ родния си градъ, надаренъ съ здравъ климатъ, красива околностъ и изобилие отъ добри жилища. Труднитѣ съобщения пречатъ още затова. Голѣмото благосъстояние, което достигнали еленчани въ началото на миналия вѣкъ, създадо основа за по-събуденъ духовенъ животъ. Тоя малкъ градецъ има малко

Кжща въ Елена

фот. Дрончиловъ

равни на себе си български градове по брой на дейци за нашето духовно възраждане, именити педагози и отлични писатели и поети.

Малко отъ нашитѣ градове сж запазили еднородство въ своя градежъ и стария планъ на улицитѣ както Елена. Макарь градътъ да е горѣлъ въ времето на кърджалиитѣ (1800 г.) и въ руско-турската война (1877 г.) запазили се стари кжщи, които напомнятъ типичнитѣ дървени кжщи въ Тръвна, Дръново, Котелъ и други планински градове и села. Сжщо такива дървени кжщи се срѣщатъ и въ гористата Странджа-планина, особено въ Малко Търново. Старитѣ кжщи въ България били изцѣло дървени, това се потвърждава отъ много стари писатели. Отпосле, подъ влиянието на Цариградъ и Одринъ захванали да строятъ въ България и леки паянтови кжщи, каквито и сега имаме много въ южна България. Многобройнитѣ прозорци, особено въ новитѣ кжщи, характеризиратъ и еленскитѣ кжщи. Само една кжща и нѣколко обществено-държавни сгради сж построени въ другъ, модеренъ стилъ и

развалят хубаво впечатление от единството в строежа на цълия градъ. Предъ много къщи се разтилат надъ улицата лози, които му придаватъ красивъ изгледъ. Улицитъ сж добре постлани съ калдаръмъ. Чешми и кладенци снабдяватъ града съ вода.

Градъ Елена нма старинни остатъци отъ голма древностъ, но изненада и мило впечатление докарватъ на посетителитъ черквата св. Никола съ образи на св. Климента и други български светии, старитъ надгробни кръстове край черквитъ, а особено чешмитъ съ типичнитъ образи на възправени лъвчета, строени въ срдката на 18 и началото на 19 вѣкъ.

Като гледаме голмитъ, богато украсени черкви, училищата и други обществени сгради, както и ча-

совникарската кула и голмитъ чисти къщи на Елена придобиваме впечатление, че тѣ далеко не отговарятъ на малобройнитъ жители и на лошото стопанско състояние на населението въ тоя градъ. Това несъответствие трѣбва да се отдаде на старото благосъстояние на града и на обстоятелството, дето близо до града сж разположени много колибарски селища, които поне въ стопанско отношение принадлежатъ къмъ него.

Градъ Елена се харесва на всѣки посетителъ заради неговото добро разположение въ надлъжна долина между хубаво залесени планински ридове, поради чистотата и спретнатостта му, поради хубавитъ и съ пространни дворове голми къщи, по чийто прозорци често ще видите наредени цвѣта въ саксий.

Проф. А. Иширковъ

ДЕСЕТЪ ДЕНА ИЗЪ РИДА.

Бѣхме трима. Вървѣхме цѣла нощъ. Демиръ-Капия нмаше край. Раницитъ прерѣзваха раменетъ, като че бѣха напълнени съ камъни. Спирахме често, почивахме подпрени гърбомъ до нѣкоя скала и тогава изведнѣжъ ни спохождаше дрѣмката, очитъ се затваряха — неусетно заспивахме. После пакъ трѣгвахме по-нататкъ.

Премалѣли спрѣхме до нашата скала, до скалата съ образитъ. Накладохме огънь. Зарони дребенъ дъждецъ, стана още по-тъмно. Завихъ се съ платнището, прегърнахъ карабината, унесохъ се въ тиха дрѣмка. Сънувахъ безкрайни борови гори, дочувах се ревъ на далечни водопади, скалисти жбери подпирала облацитъ. Понесе се отъ далечъ сподавена пѣсенъ, сѣкашъ нѣкой ридаше при смъртно ложе. Пѣсенъта се удряше въ канаритъ, ехото я повръщаше нагоре въ мрачнитъ небеса, водопадитъ бучеха, чукари се събаряха.

Отворихъ очи — унесенъ бѣхъ. Валѣше още. Сънъ ли бѣше — две черни очи, две бездънни тъмни езера съгледахъ. Млади моми седѣха край огъня. Чудно хубави шевици красѣха бѣлитъ имъ ржкави. — „Тя е чорбаджийската щерка, едничка е по хубостъ“ напѣвно въ хоръ отговаряха нейнитъ дружки.

Разсъмваше. Тѣ, малинаритъ бързаха. Запълзеха изъ стръмния долъ, изчезнаха задъ скалитъ като дивитъ кози. Презъ цѣлия день вѣтъра разнасяше изъ дефилето монотонната имъ пѣсенъ.

Мърнаха ни се нѣкжде хора съ дълги пушки и пакъ се изгубиха изъ гората. Неспокойни дни бѣха тогава.

Надвечеръ прехвърлихме „Капията“. — „Ето, надъ тѣзи дупка до скалата билъ камъка съ таинствения бѣлѣгъ; когато го повдигнали лѣснали три капи съ жълтици. Раздѣлили ги по равно. Тамъ, до гърбавия боръ търсили други, изкопали човѣшки кости. Намирали често изъ долината — нѣкогашния пжтъ за Разлога“. Когато разправяше това бай Пе-

търъ, очитъ му блѣсваха странно, погледътъ му блуждаеше, търсеше заровени несмѣтни съкровища.

Последенъ слънчевъ лжчъ багреше темето на Мусалла. За почивка и нощувка избрахме кадифена полянка до рѣката. Стъмни се. Защо ли пакъ въ мрачината блѣстятъ голмитъ черни очи. Искѣра въ протъженъ напѣвъ нарежда: „Човѣшки глави намирали, хайдуту имало“.

Не зная дълго ли съмъ спалъ. Събуди ме нѣкакъвъ шумъ. Свличаха се камъни, нѣкой съ тежки бавни стѣпки слизаше изъ сипея надъ насъ. Огъня бѣ угасналъ. Другитъ спѣха. Мусалла облѣченъ въ калѣфъ отъ черна коприна стоеше невъзмутимъ. Изправи глава още единъ: „Мечка е, чу ли?“ Третия хъркаше умотанъ презъ глава въ овчия си кожухъ. Хвърлихме сухъ клекъ въ огъня. Пламъци букнаха, огнени езици заиграха по насрѣщнитъ карпи. Извикахме дружно три пжти. Мечката се връщаше нагоре, чупеше клони, събаряше скали и камъни.

Тогава надъ Мусалла бавно се показа бледния замисленъ образъ на луната.

Сутринъта продължихме. Чудни есенни дни бѣха. Тихата долина бѣ заляна съ свѣтлина. На тъмната борова завѣса горѣха тънки бѣли свѣщи. Брѣзитъ срамежливо навеждаха глави, като златокоси малинарки.

Радвахме се като деца на нашето малко царство. Берехме червени боровинки, ловехме пастърва, кѣпехме се въ езерата подъ „Канарата“.

Следъ два дена въ тиха привечеръ се надвесихме надъ „Рибнитъ езера“. Спуснахме се изъ отвѣсната изронена пжтечка. Край голмото езеро стърчеха неподвижно две голми черни птици. Наближихме, калугери съ въдици ловеха риба за монастиря. По голматата прѣспа надъ езерото се спусна още единъ човѣкъ. Гледахме какъ се губи високата му фигура между скалитъ край брѣга.

Най-сетне плахо той доближи до насъ — гжста брада скриваше очитъ, носътъ, цѣлото му лице.

Тихъ и скромнъ при приятелска беседа, по-късно, разправи, че скита по тѣзи мѣста — събира материали за пжтеводителя си за Рила. Отъ нѣколко дни ношувалъ съ калугеритѣ край малкото езеро.

Въ кратко съвѣщание ние тримата решихме, че тамъ нощесъ ще ни бѣде студено. Напълнихме манеркитѣ и се сбогувахме съ тия добри мили хора. Настанихме се на една малка тераса покрита съ мекъ зеленъ губеръ. Тамъ на завѣтъ, заградени съ клекъ, между скалитѣ, се чувствувахме отлично. Дълго стояхме около огъня, разнообразихме вечерята пакъ съ прѣсна пастърва, пихме чай. Насрѣща въ тъмнината се губеха контуритѣ на Джендема. Долу подъ насъ езерата още лъщеа като голѣми омагьосани огледала. Понататѣкъ гледаше голѣмо кърваво око. Тамъ, край огъня още стѣрчеше високата фигура на Отецъ Антония. Презъ нощта бѣше доста хладно. Често подклаждахме огъня.

Когато слънчевитѣ лъчи позлатиха Джендема и ивици отъ разтопения металъ плуваха изъ голѣмото езеро рибаритѣ пакъ бѣха кацнали [по скалитѣ до водата.

Не успѣхме да се сбогуваме — далече бѣха отъ насъ, бързахме. Надѣнахме раницитѣ, сега вече доста леки, спуснахме се презъ малката долинка и запълзахме по насрѣщния хребетъ. Отъ тамъ дълго се любувахме на чаровния пейзажъ подъ насъ. Отъ езерата се издигаще лека пара. Рѣкичката що изтича отъ тѣхъ лѣкатушеше въ множество спирали, зигзаги, най-разнообразни криви линии. Блѣстяща, тя напомняше убъркана паяжина, бродирана съ злато на тъмно-зелена коприна. Отъ къмъ Джендема изплуваха дрипави облачета. Лекитѣ имъ сѣнки се гонеха надъ езерата, по цѣлата долина.

Последенъ прощаленъ погледъ.

Къмъ пладне заобиколихме „Смръдливито езеро“. Тъмни облаци, като грамадни пиратски кораби, плѣниха слънцето. Дочухме далеченъ грѣмъ. Избрахме удобенъ пезулъ по който слезохме до езерото — най-голѣмото въ Рила.

На едно странно предание дължи то грозното си име.

Нѣкога, никой не знае кога, надъ това малко море се извила страшна буря. Грозенъ ураганъ изпискалъ водитѣ му навънъ. Брѣговетѣ били покрити

съ риба, побѣлели като снѣгъ. Дълги години следъ това тия мѣста меришели на риба.

Закапаха тежки дъждовни капки, мъгла закри насрѣщния брѣгъ. Дъжда усилваше. Трѣбваше да се подслонимъ нейде изъ клека. Тамъ, приютена до една скала намѣрихме малка срутена колибка. Тя бѣше достатѣчна за тримата. Закрихме съ платнището продѣнения покривъ, настанихме се вътре, свити единъ до другъ.

Вѣтъра фучеше съ страшна сила. Презъ вратата се виждаше частъ отъ езерото. Водата закипе. Най-първо бѣ тъмно-сива, после черно-жълта. Край брѣговетѣ се образува свѣтла ивица отъ бѣла пена.

Демиръ капия

фот. Г. Трайчевъ

Шумеше езерото. Величествено бѣше. Не бѣхме виждали такава буря въ Рила. До вечерята не можяхме да излеземъ изъ колибата.

Когато престана урагана, небето на западъ се разкъса и пропусна последнитѣ лъчи на заходящото слънце.

Тъмнѣха се брѣговетѣ, не бѣха побѣлели като снѣгъ защото въ езерото отдавна вече не се вѣди риба.

На другото утро свалихме шапки съ поклонъ и се сбогувахме съ нашия малък дворецъ, нашия спасителенъ домъ.

Презъ цѣлия день се лутахме изъ вѣковнитѣ борови гори край Рилската рѣка. Попадахме понѣкога на малка пжтечка, тя се губеше пакъ. Гората ставаше все по-гжста. Отдалечихме се доста отъ рѣката, едвамъ долавяхме нейния шумъ. Пжтеката пакъ се изгуби. На кждѣ? Рѣшихме: ще я потърся, другитѣ

ще почакайтъ, когато я намѣря ще извикамъ и тамъ ще ги чакамъ.

Вървехъ дълго. Тукъ-тамъ личеха слѣди отъ нѣкогашна пжтека. Гората закри небето, не се виждаше вече слънцето.

Въ таинственъ полумракъ се изправяха вѣковни борове. По клонитѣ и дѣнеритѣ висеха паяжини, парцали отъ мъхове.

Земята бѣ покрита съ счупени клони, съ повалени отъ буритѣ гиганти. Труповѣтѣ имъ се разлагаха. Край тѣхъ растяха червени отровни гжби.

Пжтеката ме изведе до малко воняще блато. Зелени пари се дигаха надъ кадифената му повърхностъ. Дали тука се крие хвъркатия змей?

Насрѣща се хилеше прегърбенъ старецъ съ дълга бѣла брада. До него запълзя чудноватъ звѣрь.

Извикахъ. Никой не се обади. Повторихъ. Дочухъ крѣскъ на нѣкаква птица.

После когато се завърнахъ, моитѣ другари не бѣха вече тамъ отъ кждето тръгнахъ. Викахъ, не ми се обаждяха. Тръгнахъ по посока къмъ рѣката, нататѣкъ гората стана по-рѣдка. Провиде се и небето. Дочухъ кучешки лай. Вървехъ още цѣлъ часъ.

Другаритѣ ме чакаха отвѣдъ рѣката. Изнурени въ сумракъ бѣхме на „Кирилова поляна“.

При пламтяща клѣда тамъ сладко се спи следъ дълъгъ пжтъ.

Следъ хубава почивка, когато насрѣщнитѣ скали пламнаха, зачервени отъ милувкитѣ на слънцето, изтърсихме раницитѣ и слезохме въ мѣнастиря.

Тамъ бѣха пристигнали много поклонници.

Василь Захариевъ.

ПО ЗАЛЕСЯВАНЕТО НА ВИТОША

(По поводъ инициативата на алековци)

Активниятъ туризъмъ е винаги въ пълнѣн контактъ съ природата; последната е неговата срѣда и основа. Затова истински туристи ставатъ само онѣзи любители на движението, които обичатъ природата, познаватъ поне нейнитѣ общи закони и изучаватъ нейнитѣ тайни. Съ други думи, туристътъ трѣбва да проявява спроти природата естетически и научни интереси. Само така той може да се преобщи съ нея и да изпита върху си нейното благотворно въздействие — да получи заслужената награда за свойтѣ усилия. Погледнато така на съвремения туризъмъ и на неговитѣ взаимоотношения съ природата, самото ходене отъ самоцѣль се превръща въ средство на по-висока естетично научна цѣль. Полезно само по себе си, ходенето при съзнателния и осмисленъ туризъмъ изпълнява една чисто механическа роль. Когато тази механическа работа погълне всецяло физическитѣ и морални сили на излетника, последниятъ не може нито да изпита пълна художествена наслада, нито пъкъ да спре вниманието си надъ природнитѣ загадки. Затова колкото повече въ една страна или една мѣстностъ се развива туризма, колкото повече се преодолява механическата страна на неговия животъ и се дава по-широкъ просторъ на духовнитѣ и стопански проявления на творческия туристически духъ. По този начинъ се разширяватъ естетическитѣ, научни и практически задачи на нашата организация и се издигатъ до степенъ на обществени задачи.

Следъ като привършиха своята хижа, посветена на паметта на незабравимия щастливецъ, софийскитѣ другари подеха съ сжщия ентузиазъмъ нова една обществена задача — залесяването на Витоша. Общата културно-просвѣтителна цѣль на нашето Дружество включва въ себе си и грижата да се покровителствуватъ и подържатъ природнитѣ хубости. Между

последнитѣ се редятъ: покровителството на животнитѣ, на цвѣттята и на горитѣ. Пазенето на горитѣ, кждето има такива, е една отъ голѣмитѣ задачи на всички туристи безъ изключение. За съжаление, нашата красавица Витоша е толкова по-хубава, колкото по-отдалеко се наблюдава. Единствената причина за това е унищожението на горитѣ — постижение на тъмното минало и на непросвѣтеното още настояще.

Споредъ преданията и запазенитѣ исторически документи, не много отдавна, не само гористия поясъ но и низкитѣ поли на Витоша, че дори до София и Княжево всичко е било покрито съ девствени лѣсове отъ джбови, букови и иглолистни гори. Между Княжево (Бали ефенди) и София е имало непроходими гори, отъ които сж се възхищавали на времето си всички пжтешественици, които сж имали възможностъ да посетятъ софийското поле. Така известниятъ турски пжтешественикъ Евлия Челеби отъ срѣдата на XVII вѣкъ пише: Наблизу (до Княжево) се намира мѣстността Бали ефендово бранище. То е една гжста гора, презъ която стрѣла не прониква, куршумъ не работи. Тази гора е красива съ своитѣ високи до небеса чинари, джбове, тополи. Подобни се срещатъ само въ Босна, въ Равненскитѣ гори и Чемренскитѣ планини. Навсѣкжде изъ това бранище текатъ извори... Чудна е тази мѣстностъ! Отъ тѣзи исторически лѣсове сж останали само отдѣлни потънци, които стърчатъ още като стройни старци или грохнали хралупи изъ боровата култура надъ Княжево.

Витошкитѣ гори сж били запазени чакъ до втората половина на миналото столѣтие.

Презъ време на турското господство, Витоша е била единъ важенъ рударски центъръ за добиване на меко желѣзо. Главниятъ поминѣкъ на селското насе-

ление изъ политѣ на Витоша е произтичалъ отъ добиването на желѣзната руда. Последниятъ владетелъ на тази планина и криящитѣ се въ нея минерални богатства е билъ прочутия Хорсовъ паша, адмиралъ презъ времето на гръцката революция и великъ везиръ въ послѣдствие. Неговитѣ мадани, видни и самокови се простирали дори до Александровия мостъ надъ Княжево.

Споредъ изучванията на покойния и многозаслужилъ на младата българска природоизпитателна наука професоръ Г. Златарски, работата на селянитѣ е била ангария. За една кола желѣзна руда селянитѣ получавали отъ пашата по една кола дърва и една кола въглища. Денонощното производство въ Владай било около три расвачи (кюлчета) по 120 стари оки, — порядъчно количество за тогавашнитѣ примитивни производствени средства и неволенъ трудъ. Обаче следъ смъртта на Хорсова (1855 год.) не само че западнала рударската индустрия, но така сжщо сж били унищожени и горитѣ по Витоша. Софийскиятъ мютесаривъ Османъ паша далъ широка свобода на разрушителнитѣ инстинкти на потисканата селения и тя сѣ справила по своему съ девственитѣ гори, които охранявали по-рано пазвантитѣ на Хорсовъ паша.

И до сега личатъ естественитѣ и изкуствени вади, съ чийто води е промивана почвата и се срѣщатъ купища сгурия отъ отдавна загасенитѣ видни около Златнитѣ мостове.

Следъ унищожаването на горитѣ, Витоша се превърнала въ пастирски центъръ. По нейнитѣ сочни пасбища пасли голѣмитѣ стада на панагюр-

скитѣ джелепи, които следъ Хорсовъ паша станали владетели почти на цѣлия витошки масивъ. Мѣстото на което е построена хижата Алеко е било владение на старата джелепска фамилия Хаджи-Деянови. Но съ освобождението на България едрото скотовѣдство западнало окончателно. Въ сжщото това време нѣкой отъ старитѣ храсталаци били запазени и въ последнитѣ 40-50 години се издигнали хубавитѣ днесъ смръчови гори подъ Резньоветѣ и Селимица, кждето се издигнаха дветѣ туристически хижи.

Отъ освобождението на България вече измина половинъ вѣкъ — достатъчно време за да проличи разликата между дветѣ епохи. За голѣмо съжаление, що се отнася до горското дѣло на Витоша не можемъ да се похвалимъ съ нищо. Досега тамъ не е досадено нито едно дръвце нито отъ държавата, нито отъ общинитѣ, нито отъ частната инициатива.

Затова инициативата на алековци се посрѣщна не само съ съчувствие, но и съ пълна готовность за всестрана подкрепа.

За организирането на тази симпатична инициатива е изработенъ и специаленъ правилникъ.

Подготвителната работа е вече започната. Съ съдействието на Министерството на Земледелието — Отдѣление за горитѣ още тази пролѣтъ ще бждатъ засадени първитѣ 40,000 борчета. Залесяването ще започне отъ хижата и концентрично ще се разширява къмъ Резньоветѣ и синитѣ скали при Петровъ гробъ.

Новата културна инициатива на алековци заслужава най-широко съдействие.

П. Д.

Витоша презъ априль

якв. Ал. Божиновъ

КЪПОТНА ИЛИ КАПАТОВО

(географска бележка).

Въ поскриптомъ къмъ статията си „Чудо„ (Развигоръ бр. 177) съобщихъ, че между Рила и Перинъ има самостоятелна планина, по-висока отъ 2000 м., която не е позната на географитъ като отдѣлна такъва: въ немската генералшабна карта е отбелязана като Перинъ, а въ нашата — като Рила.

Тази планина се нарича отъ населението днесъ *Къпотна* или *Капатово*.

Запитаха ме съ писма, защо я считамъ за самостоятелна планина.

Просторнитъ пасбища по Рила, Къпотна и Перинъ сж били владения на турската аристокрация, която презъ последнитъ два вѣка на отоманското владичество се амбицирала въ скотовѣдство на много

девствения разложки боровъ лесъ Прангалица), кждето извира Бистрица, носи днесъ отбелязаното въ картитъ название *Ай-Гидикъ*. А тази равнина дѣли Рила отъ Къпотна планина: на северъ — Ай-Гидикъ — е Рила, на югъ веднага почва Къпатово или Къпотна.

Ай-Гидикъ е турско название и значи: пжтека или проходъ къмъ светеца.

Смятамъ че това название отбелязва почването на Рила т. е. тукъ почва планината „на светеца“.

Турцитъ — бегове и овчари — които сж владели пасбищата тукъ, не сж могли да не схванатъ дълбоката разлика между дветъ планини.

Ай-Гидикъ е величественъ скатъ, многоводенъ, соченъ, който бавно но непречупвано се издига до

самото било на Рила и върви близо 20 клм. на ширъ (непрекъсвано отъ никакъвъ лесъ сочно пасбище) до самитъ извори на Радюва рѣка (най-високия притокъ на Рилската рѣка).

Тъкмо обратното е съ релефа на Къпотна планина южно отъ долината на Бистрица. Той е едно страшно нащърбено черногорие. Тази планина е нѣкога жестоко раздрусана. Издига се сжщо бавно, като Ай Гидикъ, но на близо километъръ и половина разстояние човѣшкия кракъ но е могълъ да прокара пжтека: озжбили се (легнали) четирижглени блокове, грамадни, като монолити. По тѣхъ расте рѣдъкъ и невеселъ (раскривенъ и нискъ) боровъ лесъ.

Такъвъ е ската, по който се достига билото — на близо 2000 м. височина. А тукъ вече се открива обширно поле на повече отъ 15 клм. ширина. То е почти равно, северната половина съвсемъ безводна, издига тукъ-тамъ малки върхове, отрошени и почернѣли отъ бури и пекъ. Едвамъ въ южната половина разителносъта вече гали окоето, но далечъ не напомнимя Рила.

И най-обикновениятъ пжтникъ тукъ непоколебимо би решилъ: нашата карта трѣба да се корегира, — Рила почва отъ Ай-гидикъ, а планината южно отъ долината на Бистрица е или нещо отдѣлно, или трѣбва да се причисли къмъ Перинъ.

Впечатлението за самостоятелносъта на Къпотна планина отъ югъ, кждето Предялската Клисуря я дѣли отъ Гидикъ, не е тѣй сигурно. Вододѣла между Места и Струма върви по ниска седловина, която бавно слиза отъ Перина, обаче не тѣй бавно се издига

Перинъ. Гледка отъ Тодоринъ върхъ

фот. К. х. Радоновъ

широка рѣка. Цѣлата номинклатура на пасбищата тукъ и до днесъ е още турска и е свързана съ *бачий* (кошари) — султански, бейски и пр.

Така турцитъ сж проучили — по чисто стопански интересъ — много основно тѣзи планини.

Като се водятъ отъ характера на тѣхната (турската) номинклатура намерихъ, че и тѣ не сж се излъгали въ самостоятелния характеръ на Къпотна планина.

Турцитъ не одухотворяватъ природата: тѣхната номинклатура се придържа строго или о очебиущъ характеръ на мѣстносъта, или о името на притежателя и (върхъ на Рила: Кара Меретъ т. е. черна Проклетия, върхъ на Странджа: Османъ баиръ, върхъ на Стара планина: Мара Гидикъ или Миара Гидикъ т. е. пжтека, проходъ на Мара или пжтека, проходъ презъ пещеритъ).

Северния брѣгъ на тѣсната равнина (току надъ

къмъ Къпотна. Тукъ е мѣстността *Предялъ*. Навѣрно това название означава предѣлъ между Места и Струма. Но при едно по-взирчиво разглеждане, то е „предялъ“ и между Перинъ и Къпотна. Наистина стената на последната тукъ не е тъй щърба, както е срещу Ай-гидикъ, но пакъ изведнѣжъ се издига страшно стрѣмна и стои по-висока и по-столовата срещу все по-снижавания къмъ западъ Перинъ. Благодарение само на тоя релефъ на дветѣ планини тукъ, мнозина отъ интелигенцията въ Разлога сѣтатъ Къпотна като продължение на необятната и могуща Рила. Разбира се, едно геологично проучване на планината ще реши по-точно въпроса. Вероятно това е една срѣдишна верига, идяща или отъ Родопитѣ (и е била жестоко пречупена, та е дала мѣсто на Разложката котловина), — или е продължение и издигане на Малешевскитѣ планини. Къпотна на западъ не се много снишава и чертае дълбоката клисура на Струма между Горна-Джумайската и Симитлийска котловини.

Названието на планината би могло, навѣрно, сжщо да подчертае самостоятелния ѝ характеръ. То сигурно произхожда отъ турската номинклатура и първично ще е било *Капатово*, което знача *затворено поле**. Високото и необятно било на Къпотна планина е грандиозно плато отъ най-малко 200 кв. км., което е наистина *затворено поле*.

Възлизането и слизането отъ къмъ Разлога е подвигъ даже за туриста. Възлизането отъ къмъ Ай-гидикъ съ натоваренъ добитѣкъ е немислимо. Не е много по-леко и отъ къмъ Перинъ. Само отъ къмъ Струма планината е по-достъпна.

Така названието *Капат-ова* напълно посреща шаблона въ турската номинклатура: строго покрива орографския характеръ на планината.

И отъ капат-ова е образувано българското *Капатово* (както сж: Севлиево отъ селвилиова т. е. поле на тополитѣ. Карлово отъ Каарли-ова т. е. снѣжно поле, Карлуково отъ Каарлък-оваси т. е. поле на прѣспитѣ и т. н.)

Допустимо е и названието Къпотна да е производна отъ Капатово. Окончанието „ово“ у насъ върви съ номинклатурата на поселища, — не на планини. За нашия народъ планината е нещо одухотворено и носи отсечено име, като човѣкъ отъ мъжки или женски родъ: Перинъ, Рила, Люлинъ, Витоша, Странджа, Шаръ, Бабуна и пр. Тѣй като Къпотна е високъ и обширенъ масивъ то и названието му не може — за нашия народъ — да звучи като название на нѣкакво поселище.

А. Страшимировъ.

* Бат-ова между Варна и Балчикъ е образувано сигуръ отъ Батмъш-ова, потънало поле.

МОНЪ БЛАНЪ

Първото преминаване въ ски отъ Courmayeur за Chamonix, 17—21 априль 1924.

отъ Рудолфъ фонъ Чарнеръ*)

Пжтуването съ ски, това е висшата цѣль на Алпийскитѣ скъори. Онѣзи пжтища, които ни даватъ малко разнообразие презъ лѣтото и затова ги избѣгваме, ни доставятъ истинска наслада презъ зимата. Има вече много време отъ какъ Вилхелмъ Паудке и Викторъ фонъ Боклеръ отъ академическия алпийски клубъ въ Цюрихъ сж прекръстосали Бернскитѣ планини, а Робертъ Хелбингъ — Валисъ. Това бѣха най-значителнитѣ излети съ ски въ Швейцария. Следъ това последваха излети до Силврета, Бернина, Горнитѣ Алпи, Готардъ, Бернския Оберландъ, Швейцарския Монъ Бланъ. Къмъ това могатъ да се прибавятъ Грейскитѣ Алпи, което се извършва обаче малко по-късно. Като последна и най-голѣма задача остана преминаването на Монъ Бланъ. Като преходъ за ски той стои единственъ въ Алпитѣ.

Зимни изкачвания на Монъ Бланъ сж често извършвани както отъ къмъ Курмеюръ, така и отъ Шамони, но винаги излетниците сж предпочитали да се връщатъ по сжщия пжтъ. Първото зимно изкачване е станало отъ къмъ Курмеюръ на 5 януарий 1888 г. отъ Виторио Села, В. А. Донкинъ и Х. Фоксъ съ водачитѣ: Хансъ Фишеръ, Емилъ Рей и Даниелъ

Макинацъ; тѣ преминали планината отъ Селажюте за Гранъ Мюле. Онѣзи, които първи се опитали да се изкачатъ съ ски се отказали поради студоветѣ и буритѣ. Най-добритѣ италиански алпинисти сж взимали участие въ тѣзи опити, но условията никога не сж ги благоприятствували. Презъ 1924 г. два опита пропаднаха при Домъ дю Гуте. Презъ време на Олимпийскитѣ игри излетници отъ Шамони проникнали презъ Гранъ Мюле до тамъ, но били принудени да се повърнатъ. Една по голѣма италианска група се опита презъ мартъ отъ Курмеюръ и има до толкова успѣхъ, че могла да премине Домъ дю Гуте, но следъ като оставила скитѣ въ Домжюте. Безъ да достигнатъ върха, тази група се върнала въ Гранъ Мюле и Шамони.

Това изкачване ме занимава отдавна и азъ възнамерявахъ да го изпълна на нова година 1924. Едно нещастие обаче въ Ортлеръ ме възпрепятствува. Трѣбваше ли толкозъ отдавна носени мечти да изчезнатъ? Мойтѣ крака бѣха въ такова състояние, че предварително не можеше и дума да става за излети съ ски. Въ срѣдата на мартъ се поподигнахъ и почнахъ да се упражнявамъ въ самотни пжтувания презъ Силврета, безъ да подозирамъ, че италианцитѣ сжщо

*) Загиналъ на 14 юлий 1924 г. при Финстераархонъ.

пърека презъ това време свойтъ опити къмъ Монъ Бланъ. Презъ срѣдата на априлъ се слобихъ съ малко свободно време и азъ веднага решихъ да изпълня моето желание. Моя приятель Улрихъ Виландъ и азъ заминахме презъ нощта на 15 априлъ отъ Цюрихъ. Едва стъпили въ влака ние почти съжелявахме за нашето решение. Почна да вали и валя цѣла нощъ. Въ 9 часа 15 мн. стигнахме Орзиеръ и заминахме веднага презъ Працъ де Фортъ за Ферре. Малко можахме да си служимъ съ скитъ. Съвършено измокрени пристигнахме къмъ обѣдъ при малката хижа Ферре. Следъ единъ топълъ чай потеглихме къмъ Колъ дю Гранъ Ферре. Потъвахме, снѣгътъ бѣ страшно лошъ; значи трѣбваше много да внимаваме и се пазимъ отъ лавинитъ. Скоро попаднахме въ гжста мъгла и трѣбваше да се осланяме само на компаса. Внимателно се движехме все напредъ и моя приятель си изпълни блѣскаво задълженията, защото само на петдесетъ крачки отъ височината на прохода ние достигнахме билото. Слизането обаче къмъ Пре де Баръ изглеждаше ужасно. Дрезгавината бѣ настъпила, навсѣкжде тъмно и мрачно. Това ни струваше наистина не малко трудъ. Ската започна да оживява и скоро бѣхме принудени да свалимъ скитъ. Бавно се проясняваше небето, почнаха да се виждатъ и звѣзди. Въ Ла Вашей, изникнали като отъ облацитъ, се мърнаха приказно остритъ зъбери на Пьотерейското било. Гледката на този гордъ хребетъ на Алпитъ е нѣщо вълшебно. Небето ставаше все по ясно и съ нова вѣра ние забързахме надолу къмъ Курмеюръ. Въ 23 часа почукахме на вратитъ на хотелъ Савоя.

Следния предобѣдъ прекарахме въ покупки и приготовления. Тукъ чухме за първи пѣтъ за италианскитъ излети. Точни подробности обаче узнахме едва вечерта. Въ 14 часа напуснахме Курмеюръ. Половинъ часъ по-късно вече можехме да си служимъ съ скитъ и се покатерихме бавно по Валъ Вени. Времето бѣ великолепно, никакво облаче по небето, но по върховетъ бушуваше страшна буря.

На Велики пѣтъкъ потеглихме въ 4 часа и се закатерихме презъ грамадни морени за Миаже глетчеръ. Безкрайно ми се струваше това изкачване презъ почти равния глетчеръ, до като да стигнемъ въ подножието на гребена Егий Грисъ. Но тукъ ни обхвана силенъ вѣтъръ и ни даде да разберемъ какво ни очаква другия день. По стръмнитъ скатове, набраздени съ лавини, които водѣха нагоре къмъ Домхюте, трѣбваше да носимъ снѣжни обувца и затова се движехме много бавно. Само да намеримъ хижата бѣ цѣла мъжа, защото тя бѣ съвършено заснѣжена отъ къмъ западъ. Бѣхме се изкачили затова твърде високо и трѣбваше да се връщаме. Въ 13 часа стояхме предъ хижата. Скоро следъ това се появиха двама водачи отъ Курмаюръ, дошли да смѣкнатъ оставенитъ отъ нашитъ предшественици ски. Опитахме се да захванемъ огнь и изкопахме отъ начало една камина въ почти 2 метра високия снѣгъ. Следъ 2 часа напрасенъ трудъ се оставихме отъ готвенето и използвахме нашитъ прибори.

Хижата е сравнително доста запазена отъ вѣ-

търъ. Най-хубавиятъ изгледъ отъ тукъ е къмъ Егий де Трелатетъ съ грамаднитъ увиснали глетчери. Сжщо билото Бруилардъ е чудно отъ тукъ.

Скоро ни напуснаха тежко натоваренитъ водачи и отъ тукъ нататкъ бѣхме предоставени сами на себе си чакъ до връщането ни въ Шамони на Великденъ 1924 г.

Къмъ 1 часа и половина напуснахме убежището си. Единъ стръменъ скатъ, презъ който трѣбваше да носимъ скитъ ни отведе до глетчера Домъ. Нощта бѣ ясна и ние можехме да се движимъ свободно безъ фенеръ. Наденахме пакъ скитъ и се покатерихме бавно къмъ гребена на Егий Гризъ. Страшни пропасти и стръмни скатове ни принуждаваха да правимъ голѣми обиколки. Нашето снаряжение все не бѣше въ редъ: ту се скѣсваше нѣкой ремѣкъ, ту нѣкоя връзка; бѣхме възбудени. Следъ едно дълго преко пѣтуване по напрасление Колъ дю Домъ за нещастие пререзахме една лавина и цѣлия скатъ почна да се движи. Въ тъмнината не забелязахме голѣмата опасностъ и бѣхме повлечени. Свличането обаче скоро спре и ние успѣхме да се изровимъ отъ снѣга. Къмъ 8 часа се намирахме вече подъ Егий Гризъ и смѣнихме скитъ съ желѣзни котки. Още въ горнитъ крайща на глетчера, подъ билото, бѣше започнало да духа, а когато стигнахме на хребета бурята ни почти събаряше. За нещастие бѣхме при това завързани и това ни пречеше да се движимъ така напредъ. Едва бѣхме горе и ни стана ясно, че по-нататкъ не може да се върви и решихме да се върнемъ. Настроението ни съвсемъ бѣ отпаднало, когато слизахме по сжщия пѣтъ. Къмъ обѣдъ стигнахме Домхюте, отгдето бѣхме тръгнали преди 11 часа съ такава самоувѣреностъ. Тамъ горе бушуваше още бурята и Монъ Бланъ се криеше въ заплашителни облаци. Следобѣда прекарахме въ спане, ядене и сушене на дрехитъ — Запаси обаче имахме малко и трѣбваше да пестимъ.

Малко следъ полунощъ напуснахме отново хижата. Този пѣтъ се движехме по-бърже, всичко отиваше добре, а и вжжето не ни пречеше, защото почиваше спокойно въ раницата. Още въ 4 часа бѣхме на Егий Гризъ и се покатерихме веднага къмъ Домъ дю Гуте. Азъ носехъ моитъ ски подъ мишницата, докато приятеля ми ги мѣкнеше следъ себе си. Вѣтъра духаше още достатъчно силно, но все не както предния день. Скоро нагазихме рохкъвъ снѣгъ и само на билото имаше малко твърдъ снѣгъ. На голѣми разстояния единъ отъ други, така че нѣкой пѣтъ не се виждахме, се качвахме бавно нагоре. Скоро обаче попаднахме въ гжста мъгла и бурята започна. Скитъ на моя приятель бѣха вече два пѣти прехвърляни отъ вѣтъра презъ върха. Времето все се разваляше, но никой не помислюваше за връщане. Вече мислѣхме да сме на Домъ, но това било единъ преденъ куполъ и пѣтя на нататкъ бѣ въ неизвестностъ. Нашитъ вълнени шапки бѣха съвсемъ замръзнали и дълги ледени бради висѣха по гърдитъ ни. Едва отваряхме очитъ си, клепкитъ бѣха прето-

варени съ ледъ. Най-после стигнахме истинския Домъ и тамъ небето се проясни малко.

Тръбваше ли да заминемъ направо за Шамони и да зарежемъ Монъ Бланъ? Бурята ни бѣ доста съсипала, че едва ли бихме се решили за това; трѣбваше да съберемъ всичката си енергия за да одушимъ желанията на тѣлото. Въ Колъ дю Домъ забихме скитѣ въ снѣга и се покатерихме къмъ Валотхюте. Искахме тамъ да потърсимъ малко защита отъ вѣтъра. Но скоро се отказахме отъ тази надежда, когато приближихме по-близо. Прибежището бѣ изцѣло бѣло, една ледена стена закриваше всѣкакъвъ входъ. Щастливи бѣхме да намѣримъ друго убежище, дето можехме за моментъ да отдѣхнемъ. Но и тукъ не изтраяхме дълго. Времето се бѣ достатъчно оправило и по-нататъшното изкачване къмъ върха лежеше ясно предъ насъ. На голѣми разстояния единъ отъ други се качвахме нагоре по Турметегратъ къмъ върха. Колкото бѣ възможно използвахме западната страна на билото за да бждемъ запазени отъ бурята. По-нататъкъ обаче бѣхме принудени да се движимъ по самото било и трѣбваше да внимаваме да не бждемъ отхвърлени отъ вѣтъра. Точно подъ върха ме пресрещна моя приятелъ, който бѣ достигналъ вече най-високата точка и сега бързо търсеше едно защитено мѣсто. Следъ 3 часа отъ почивката на Колъ дю Домъ пристигнахъ и азъ на най-високия куполъ. Едва се мѣрнахъ горе и веднага се обърнахъ кржгомъ и бѣгомъ потърсихъ Виландъ, когото намѣрихъ въ едно закѣтено и защитено мѣстечце. Времето се бѣше великолѣпно промѣнило, въпреки силния вѣтръ грѣеше слънце и една приятна топлина се промѣкваше до треперящето тѣло...

Предъ насъ се намираше Трелатетъ, който ни импонираше толкозъ много отъ хижата. Сега той лежеше 900 метра тамъ подъ насъ и се губеше като незначителенъ образъ въ другото хълмисто море. Тамъ пъкъ далече се забелѣзваха заснѣженитѣ скатове на Парадизо, гдето се хлѣзгаха нашитѣ ски преди година...

Отъ Колъ дю Домъ поносихме малко нашитѣ дъски надолу до къмъ Гранъ Плато и тамъ ги надѣнахме. Снѣгътъ тукъ бѣ великолепенъ и въ гладко хлѣзгане полетѣхме надолу къмъ Гранъ Мюле. Тукъ бѣхме съвършено защитени отъ вѣтъра и можехме да се наслаждаваме отъ пжтуването. Леденото облекло се стопи отъ насъ, жилеткитѣ изчезнаха въ раницитѣ. За нещастие обаче тъкмо предъ Гранъ Мюле се счупи една отъ скитѣ. Въпреки това къмъ 16 ч. стояхме на Жонксионъ и тукъ за първи пжтъ се завързахме. За по-нататъшния зименъ пжтъ съвсемъ не бѣхме ориентирани и за нещастие—опитахме да слѣземъ презъ Монтанъ де ла Мотъ. До къмъ Монъ Корбо всичко отиваше добре и ние се движехме спо-

койно напредъ, макаръ че стрѣмината бѣ твърде голѣма и трѣбваше да носимъ скитѣ. Опитахме се отъ начало да слеземъ по Монтанъ де ла Котъ отъ къмъ Шамони, но трѣбваше да се повърнемъ поради пропаститѣ и така къмъ 19 часа бѣхме пакъ при Монъ Корбо. Опитахме се и отъ другата страна но безполезно. Къмъ 21 часа и половина решихме да се оставимъ отъ всѣкакъвъ другъ опитъ и да пренощуваме. Бѣхме вече 20 часа на пжтъ и една почивка бѣ необходима. На едно сухо запазено отъ вѣтъра мѣстечце прекарахме нощта безъ много да мръзнаемъ. Дълбоко тамъ нѣкжде блѣстѣха лампитѣ на Шамони, гдето би трѣбвало вече да бждемъ при нормално време. Но на насъ които скитае безъ водачи подобно нѣщо често се случва: за високитѣ и опасни мѣста ние сме внимателни и пжтя за тамъ разучаваме по-рано, за слизането обаче отъ хижата всѣки се надѣва да налучка пжтя и за това често се сбърква. Въ случая ние и безъ това много не разпитвахме, за да не възбудимъ подозрение. За това трѣбваше сега да се задоволимъ само съ супата. Една найстина доста дълга нощъ...

Нѣмахме вече никакви запаси и когато потеглихме въ 5 часа трѣбваше да се задоволимъ съ малко чай и захаръ. Снѣгътъ бѣше отвратителенъ и съ голѣма мжка, често съ мѣкнене на скитѣ пристигнахме най-после следъ 3 часа при Жонксионъ Преко-сихме глетчера Босонъ до подножието на Егий дю Миди и по неговата северна страна слѣзохме надолу къмъ Пиеръ а л'Ешелъ. Прекосяването до станцията Пиеръ Поантю бѣ твърде неприятно — трѣбваше много да се внимава защото пжтя бѣ още заснѣженъ, а снѣгътъ твърдъ като камъкъ. Много бавно се придвижвахме напредъ като държахме въ едната ржка пикела—готови да го забиемъ, а съ другата—скитѣ на рамото за балансиране. Това бѣше най-тежката частъ отъ слизането и ние си отдѣхнахме когато пристигнахме Пиеръ Поантю. Както по късно разбрахме би било по-добре да продължаваме прекосяването по подножието на Егий дю Миди и после непосредствено да слеземъ по наклона къмъ Шамони. Скоро започна да вали снѣгъ и дъждъ, но това не ни пречеше вече, защото крайната точка ясно личеше предъ насъ. Много още потѣвахме и доста неприятности претеглихме до като да стигнемъ желѣзницата за Шамони. Малко преди 14 часа пристигнахме въ хотела де ла Гаръ.

Преминаването на Монъ-Бланъ по обратна посока не е за препорѣчване поради това, че билото на Егий Гризъ е постоянно заледено, а и пжтуването съвсемъ не е приятно. При тѣзи зимни излети винаги трѣбва да се има предъ видъ силния вѣтръ, което затруднява употребата на снѣжни обуша.

Изъ Die Alpen.

Отъ нѣмски В.

ХАБЕРЛЕА (HABERLEA)

Навънъ, въ равнището, изъ подъ стѣпките на забързалата се вече богиня Флора никнатъ едно следъ друго цвѣтята на пѣстрия полски килимъ. Ще минатъ още нѣколко недѣли. Нейното топло дихание ще се усети и по склоноветъ на планинитъ. Ще бжде волята ѝ, и тѣхнитъ каменни плещи ще оживѣятъ. Ще се занадпреварятъ по тѣхъ, каточели за да участвуватъ въ конкурсъ за красота, всѣкакви цвѣта.

Хаберлеа

изъ Урумовъ

Тогазъ по склоноветъ на Централния Балканъ и на Срѣднитъ Родопи ще се разцѣпти и „царицата“ на тамошната растителностъ; ще цѣфне хубавата *Haberlea*.

Това растение не е така голѣмо че да спѣва минувачитъ. *Haberlea*-та собствено не расте и на пѣтя имъ. Нейнитъ розетки отъ кожести, тѣпо нажбени по краищата си, листа съ благородна смагдена зеленина, сж лѣпнати по отвеснитъ скали, главно изъ тѣхнитъ пукнатини и нѣкои тѣй много и така наблизу една до друга, че придаватъ на обширни повърхнини своя особенъ колоритъ. На немного дълги дръжки се крепятъ виолетови, често съ червеникавъ отенакъ, или пѣкъ почти сини, цвѣтове. Тѣхнитъ проточени въ долната си часть като тржица венчета сж посипани отвътре съ по-тъмни петна.

Haberlea та не е между ония растения, които отегчаватъ съ широко разпространение навсѣкжде изъ полета и планини. Тя е чисто балкански жителъ и съ

една очудваща упоритостъ се държи само на нѣколко нашенски мѣтонаходища. Планинитъ извънъ границитъ на България не познаватъ това цвѣте.

Haberlea има съвсемъ малко сродници между растенията на цѣлия европейски континентъ. Срѣдно ней е цвѣтето *Ramondia*, гордостъ на сръбскитъ планини, другъ видъ отъ което населява Пиринеитъ. Въ близки родствени отношения стои нашето растение още и съ *Jankea*, флористиченъ елементъ на планината Олимпъ. Тѣ, тритъ, образуватъ едно затворено роднинство, стояще изолирано срѣдъ останалата европейска растителностъ. Чакъ въ тропическитъ мѣста, въ источна Индия и въ Малайския архипелагъ, растатъ другитъ имъ сродници.

Но това не ще каже, че *Haberlea* е тропическо цвѣте, заселено кой знае по какъвъ начинъ у насъ. Не. Нейна родина сж българскитъ планини, отъ които тя и сега съ една консервативностъ, присжца на стара възраст, не се отдѣля.

Счита се, че далечнитъ прародители на това растение, както и на други нѣкои разпространени и сега по балканитъ растения, сж участвували въ състава на флората презъ време на Терциера, когато и по нашитъ мѣста е владѣлъ единъ благъ, съвсемъ различенъ отъ сегашния, климатъ. Измѣнитъ се климатични условия следъ тази отдавна изтекла геологична епоха сж унищожили, отчасти прогонили, до тогавашнитъ зелени обитатели. Отдѣлни единици измежду тѣхъ, обаче, сж могли да се удържатъ, разбира се, чрезъ едно приспособяване къмъ новитъ, по-сурови условия. Така ще да е възникнала и *Haberlea* отъ своитъ терциерни прародители, които ще да сж могли да се пригледатъ къмъ условията на особния планински живогъ подъ единъ континенталенъ климатъ.

Ботаницитъ различаватъ два вида *Haberlea*. *H. rhodopensis* и *H. Ferdinandi Coburgi*.

Н. А.

* * *

КНИЖНИНА

Die Alpen — Les Alpes. — Отъ първи Януарий тази година Швейцарскитъ Алпийски Клубъ слѣ своитъ три издания: *Alpina* (официалния месечникъ на клуба), *L'Echo des Alpes* (месечникъ за романскитъ секции) и *Jahrbuch* (годишникъ на клуба) въ едно месечно списание — *Алпий* (*Die Alpen — Les Alpes*). Клубътъ намира, че подържането на три издания въ тия усилни времена означава само едно разпокъсване на силитъ и интереситъ, единъ недѣгъ, който въ последнитъ години почналъ да става твърде чувствителенъ. Отъ друга страна специалнитъ задачи, които всѣко едно отъ тритъ досегашни издания и особено годишника на клуба сж удовлетворявали, сж вече почти напълно разрешени, системното изучаване и разкриване на Алпий въ общи черти е привършено, и сега органътъ на клуба трѣба да има за цель да обедини планинарската мисль и да разкрива на всички свои членове въ възможно най-добра форма богатството на алпийската култура.

Новото списание на клуба обема две части: една литературна и една организацио-новинарска. Първата

ще дава статии и студии изъ всички области, които могат да представляват интересъ за планинаръ и любителъ на Алпитъ, а втората ще съдържа официалнитъ съобщения на клуба, съобщения и отчети на секциитъ (дружественъ животъ), планинарска хроника, малки съобщения и новини отъ интересъ за членоветъ на клуба, книжнина и обявления. Въ списанието ще се застъпватъ всички национални езици (нѣмски, френски, италиански и романски), като официалнитъ съобщения и нѣкои съобщения на клоноветъ се печататъ и на тритъ официални езици, а останалитъ работи само на националния езикъ. Практически две трети отъ съдържанието е на нѣмски и една трета на френски, а италиански и романски сж застъпени по слабо.

Отъ излезлитъ до сега три книжки на „Алпитъ“ личи, че новото списание на Швейцарския Алпийски клубъ ще върви на първо мѣсто между всички алпийски и туристически списания, били-тъ частни или дружествени. Къмъ всѣка книжка сж приложени на специална хартия по десетина художествено изработени репродукции отъ фотографни снимки, повечето на цѣла страница, а къмъ първата книжка е дадена освенъ това и една цвѣтна репродукция на акверелна картина съ алпийски мотивъ. Изискано и съ вкусъ редени, съ отбрано съдържание и художествено възпроизведени иллюстрации „Алпитъ“ заслужаватъ вниманието на всѣки планинаръ. Швейцарскитъ ни другари съ право могатъ да се гордеятъ не само съ своята дивна природа, но и съ нейния духовенъ изразителъ — тѣхния новъ месечникъ

П.

Туризмътъ въ България 1899—1924 съ следното съдържание: 1. *Дрончиловъ Кр.*, Туризмътъ и природата, 2. *Козаровъ Г.*, Начало и бждеще на българската туризъмъ, 3. *Галчовъ Н.*, Новитъ насоки на туризмъ, 4. *Баланъ Тодоровъ А.*, Преживяно, споменъ, 5. *Делирадевъ П.*, Мисли върху българския туризмъ, 6. *Додовъ Н. С.*, Съ Алеко въ Погановския манастиръ, 7. *Цвѣтковъ А. Д.*, Изъ живота на „Родопски туристъ“, 8. *Козаревъ П. Д-ръ*, Туристически спомени и възпоминания, 9. *Галчовъ Н.*, Три дни въ Пиринъ, 10. *Пльо*, Двадесетъ и петъ години Българско Туристическо Дружество, 11. Приложения.

Книгата, издадена още миналата година по случай 25 годишния юбилей на дружеството е снабдена и съ 20 снимки на известни наши красиви и дивни български кътове. Сега е одобрена и отъ М-вото на Просвѣтата съ окр. № 3631 отъ 19 февруарий 1925 год. Цената пъкъ отъ 50 лв., я прави достъпна за всѣкиго. Умоляватъ се всички туристи да направятъ възможното за пласирането на тази книга и съ това се освободятъ ангажиранитъ суми, толкозъ нужни за издаването на дружественото списание Български Туристъ.

Иванъ Вазовъ, Съчинения, т. XV, XVI, XVII. Въ тѣзи три тома сж събрани и издадени най-хубавитъ описания и впечатления отъ нашата природа. Тукъ всѣки наново ще преживѣе това, което е почувствувалъ въ Рилската пустиня, въ Недрата на Родопитъ, по висинитъ на Балкана. Издание на Ал. Паскалевъ. Цена на тритъ тома по: 12, 17-25, 19-90 лв.

Шишковъ Ст. Н. Централна презродопска желѣзница и презъ кжде да се прокара. Съ 17 иллюстраций, една карта и таблица. Пловдивъ 1925 г. Цена 15 лв. Намира се у автора, известенъ нашъ туристъ, ул. Дюстабановъ 29 — Пловдивъ.

ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

Д-ръ Албрехтъ Пенкъ, известенъ професоръ по география при Берлинския университетъ, бѣ гостъ на България презъ миналото лѣто заедно съ Виенския професоръ по география *Едуардъ Брюкнеръ*. Придружаванъ отъ ученицитъ си професоритъ Ж. Радевъ и д-ръ Кр. Дрончи-

ловъ, въ продължение на месецъ и половина той я кръстоса на длъжъ и на ширъ, проучвайки главно планинитъ Люлинъ, Витоша, Рила, Пиринъ и Стара Планина. Въпреки неговитъ 67 години проф. Пенкъ съ пѣргавината на юноша се изкачваше на най-високитъ върхове на нашитъ планини. Долната снимка го представя на Мусала, най-високия връхъ на България, пъкъ и на цѣлия Балкански полуостровъ, поздравляващъ отъ тамъ нашата страна, която откри предъ първия майсторъ на географската наука безброй интересни научни проблеми и дивни красоти.

Професоръ Пенкъ поднесе на Б. Т. Д. възторжено писмо и приветствията на нѣмското алпийско дружество (*Alpenverein*) което го бѣ натоварило да го представя на 25 годишния юбилей, въ деня на който той не можа да се случи въ София.

Пенкъ е роденъ на 25 IX 1858 г. въ Лайпцигъ. Отъ 1885—1906 г. е заемалъ катедрата по география при Виенския университетъ, а отъ последната година е преминалъ на сжщата длъжностъ въ Берлинския университетъ. Той е предприемалъ множество научни пътувания въ Северна Америка (1897 и 1904), южна Африка и Египетъ (1905), Австралия (1914), Хавайскитъ о-ви, Северна и източна Азия, западна и северна Европа. Брой се за единъ отъ първитъ географи на света. Издаъл е многобройни научни трудове, между които сж много известнитъ съчинения Германската империя, Холандия и Белгия (1885, 1889 г.). Морфология на земната повърхнина 2 тома, 1894 г., съ Брюкнеръ — Алпитъ презъ ледената епоха 1908 г. и много др.

Д

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Българско Туристическо Д-во

ЦЕНТР. НАСТОЯТЕЛСТВО

№ 210

София, 23 април 1925 год.

....

ОКРЪЖНО

До членовете на Бълг.

Туристическо Д-во.

Другари,

Станалитъ напоследъкъ събития въ Родина ни създадоха условия при които е невъзможно да се състои тази годишния ни редовенъ дружественъ съборъ, опредѣленъ на 3, 4 и 5 май въ гр. Стара-Загора. Предъ видъ на това решихме съборътъ да се отложи за по-късна дата, когато всички ще бждатъ достатъчно успокоени и ще можемъ да се отдадемъ пакъ спокойно на своята мирна и културна работа въ полето на родния туризъмъ.

Другари,

Държейки здраво на необходимостта — дружеството ни да обединява хората отъ различнитъ сръди и убеждения и все пакъ да стои далече отъ партийнитъ и политически борби въ страната, ние обаче, не можемъ да се откажемъ да се бранимъ съ всички средства най-ценното — *свободата и независимостта народни*, безъ които е невъзможна каквато и да било туристическа или друга културна работа. Ето защо като имаме предъ видъ тежитъ моменти, които преживява народа ни и последствията отъ тѣхъ, ако враговетъ народни биха успѣли, апелираме къмъ всички другари да застанатъ безрезервно подъ родното знаме и да изпълнятъ своя граждански и отечественъ дългъ съ пълното съзнание, че изпълняватъ същевременно и своя туристически дългъ. —

Здравейте!

За централното настоятелство на Б. Т. Д.

Председателъ: И. Антоновъ

Секретаръ касиеръ: В. Христовъ

Групата клекъ отъ Алеко Константиновъ е дала на 28 мартъ третата си традиционна зелена вечеръ въ салона на Дома на изкуствата и печата. Туриста Д. Ризовъ е произнесълъ следното *слово отъ клекъ*: Николай, а тѣ сж мнозина, не знаятъ що е *клекъ* като растение, Други знаятъ, но за него си спомнятъ съ чувство на тягостъ. Тѣ не обичатъ това уродливо вѣчно зелено дърво, което се сплита и прегражда пжтекитъ къмъ висинитъ. Мислятъ за него съ не добри спомени.

За насъ клекъ е символъ, чието значение разплитаме предъ васъ:

— Клекъ е преодоляването.

— Клекъ е самообладание и съобразителностъ.

— Клекъ е импулъс на волята, която неспирно трѣбва да действува вѣчно движащата се воля — динамиката на волята. Волята на човѣка, който гледа смѣло напредъ и къмъ цѣлта и трѣбва да преодолява препятствията

Още:

— За насъ клекъ е символъ на обвързване чрезъ дувствата и дѣлата на човѣщината. Защото ние сме за чоброто и човѣщината.

Клекъ не е учение, групата ни не е секта въ туризъмъ и нѣма тя правила и граници. Защото туризъмъ не е религия и не е догма. Той е вѣчния и възраждающъ се инстинктъ къмъ природата — на общуването и единството съ природата. Ние обичаме роднитъ планини и тѣхнитъ чудно красиви върхове отъ гдето подъ нозетъ ни се раздипля красотата на родина.

Но ние се стремимъ да обичаме планинитъ на цѣлата

Редакторъ: Ив. Велковъ

земя. Защото заедно съ родината еднакво трѣбва да обичаме и свѣтътъ. Ние обичаме роднитъ братя, но искаме да обичаме и човѣчеството.

И въ това тежко време което преживява човѣчеството въ напѣна къмъ утришния день ние викаме:

— Назадъ къмъ природата!

Защото природата може да ни научи на добро и разбиране на живота. Хармонията въ природата е дивна, че всичко у нея има своето мѣсто и дѣлъ за нея. Ако ние хората достигнемъ до това, че доброволно да се разбираме и уреждаме нашитъ отношения тогава насилието и неправдата между насъ нѣма да иматъ мѣсто и ще настѣпи хармонията въ живота.

Що сме ние ако не по основа човѣци и добри. Не е присжщо на човѣка да върши зло.

Като е тѣй — що не станемъ човѣци и добри?

Природата ни учи да бждемъ съ размахъ добри и прости и силни по духъ, да обичаме като себе си всѣки сръщнатъ на пжтя. Що не се поучимъ и научимъ и станемъ такива?

Прихода отъ тази вечеринка е предназначенъ за набавяне сигнална камбана за хижа Алеко.

Софийския клонъ Алеко Константиновъ по случай инициативата, подета отъ него за залесяване на Витоша въ близката околностъ около хижата е издалъ следния

ПОЗИВЪ

къмъ всички туристи и любители на Витошкитъ красоти.

Витоша и София сж така нераздѣлни, както Везувий и Неаполъ.
Hochstetter.

Туристи,

Витоша — люлката на българския туризъмъ отъ вѣкове е привличала вниманието на чуждитъ пжтешественици и учени, които винаги сж оставали поразени отъ нейното великелепие и мощъ.

А било е време и то не много отдавна когато естествена красота на старата Скомбъръ планина се е усиливала отъ тайнствеността на нейнитъ непроходими девствени лесове. Но безгрижието и алчността на пашитъ и секирата на невежеството унищожили тѣзи дивни красоти и ценни обществени богатства.

Време е да възстановимъ тѣзи красоти! Инициативата за залесяването на Витоша е подета съ подобаващата енергия и ентузиазъмъ.

За по-скорошното реализиране на тази висококултурна задача най-голѣмия дѣлъ по-право и длъжностъ се пада на Софийскитъ туристи и любители на природнитъ красоти. Десятки хиляди борови фиданки сж вече отнесени при хижа „Алеко“ за залесяването на околнитъ поляни веднага следъ стопяването на снѣговетъ. Други десетки хиляди ще бждатъ засадени презъ есенъта. И работата ще продължи до като пустиннитъ днесъ склонове на Витоша не се превърнатъ въ величествени паркове

Изграждането на двѣтѣ туристически хижи по витошкитъ висини показва на какво е способна твърдата туристическа воля и готовностъ за обществени дѣла. Залесяването на самитъ висини не иска отъ васъ ни повече трудъ ни по вече средства. Достатъчно е само да отбиемъ горе временната си трудова повиностъ и да отдѣлимъ по нѣкой левъ за лесовѣднитъ марки, приходитъ отъ които ще служатъ изключително за залесяване на Витоша.

Туристи и любители на природата,

Тази година Врѣбница ще се празнува и като пролѣтенъ день на залесяването. Истинскитъ празникъ може да се празнува само съ дѣла. Голѣмиятъ още снѣгъ обаче не ни позволява да пристѣпимъ на този денъ къмъ пзпълняването на нашата собствена лесовѣдна програма — залесяването на високото плато около хижата. За това нека всички да вземемъ участие въ общото празненство а вечерта до единъ елате на

ОБЩАТА ТУРИСТИЧЕСКА СРЕЩА ВЪ РЕСТОРАНТА „СЛАВЯНСКА БЕСЕДА“.

Съ една лесовѣдна марка отъ 1 левъ, ще се посадятъ на Витоша 2 борчета!

Придворна Печатница